

Preekschets bij Ezechiël 34:1-10

door Giel Schormans - predikant voor het beroepingswerk

Het eigene van de zondag

De vierde zondag van Pasen heet in de traditie van de kerk Jubilate: "Jubelt, juicht". Naar het eerste vers van psalm 66, de antifoon die vanouds op deze zondag gezongen werd. De derde zondag na Pasen is in de Protestantse Kerk voortaan ook roepingenzondag, net als dat sinds het Tweede Vaticaans Concilie in de Rooms Katholieke Kerk en ook in de Anglicaanse kerk het geval is. De evangelielezing voor deze zondag is Johannes 10, vandaar de alternatieve benaming 'zondag van de Goede Herder'. De synode roept voorgangers en kerkenraden op om deze zondag te bidden om nieuwe voorgangers en in de verkondiging en liturgie aandacht te besteden aan het thema roeping.

Ezechiël

De profeet Ezechiël was (volgens Ezechiël 1:2 en Ezechiël 29:17) werkzaam tussen 593-571 voor Christus en stamde uit een priesterlijk geslacht. Hij heeft de ballingschap aan den lijve ervaren en duidt die: de oorzaak ligt in de ontrouw van het volk en de verering van andere goden. Aangrijpend is hoofdstuk 11, waar JHWH vertrekt uit de tempel. Daar blijft het echter niet bij: naast oordeel en onheil klinkt ook de belofte van heil en herstel van Juda en Israël. De verstrooide 12 stammen zullen weerl één koninkrijk zijn, een volk waarvan God zelf de Herder is. Het laatste deel beschrijft de shalom die van de nieuwe tempeldienst in Jeruzalem uitstroomt (Ezechiël 47) door heel het land tot heil van heel de wereld.

Ezechiël 34

Herstel begint bij vernieuwing van het leiderschap in Israël. In hoofdstuk 34 klinkt de belofte dat God zelf de egocentrische herders ter verantwoording zal roepen en zelf zijn volk zal weiden door een goede herder, een afstammeling van David.

Hoofdstuk 34 valt in drie delen uiteen:

- 1-10: aankondiging van afrekening met en redding uit handen van slechte herders
- 11-22: de manier waarop dat zal gebeuren. JHWH zelf zal als een Herder zijn volk helen, verzorgen en richten, kortom: weiden.
- 23-31: het doel van de redding: herstel van het verbond tussen JHWH en Israël en de shalom die daaruit voortvloeit voor volk én land en de erkenning door Israël: JHWH is de ene.

Uitleg

De eerste vijf hoofdstukken van het boek Ezechiël beschrijven de roeping van Ezechiël. Hij wordt daar steeds weer *ben-adam*, genoemd, een mensenkind. Een mens die in Babel door de verschijning van de HEER van zijn voeten wordt geblazen, maar door Hem wordt opgericht en een zending krijgt. Ezechiël is geroepen om Gods woord te spreken in woord, beeld en daad voor zijn tijdgenoten. Dat spreken is vaak een tegen-spreken, een schijnbaar machteloos schreeuwen tegen de storm van de tijdgeest in. Want of het volk zal luisteren is zeer de vraag. Ezechiëls spreken is een teken dat pas in retrospectief herkend zal worden: 'dat er een profeet in hun midden is geweest' (2:5). Ook in dit hoofdstuk 34 klinkt de stem van JHWH tot dit *ben-adam*. Tweemaal klinkt de opdracht te profeteren tégen de herders van het volk. Die worden niet nader aangeduid, maar het ligt voor de hand te denken aan de adel en de koning, de politieke en geestelijke leiders van die tijd. Dat Israël is

vermalen tussen de geopolitieke molenstenen Egypte en Babel is hen aan te rekenen. Als de herders de weg kwijt zijn betalen de schapen de prijs. Deze herders kijken enkel door een economische bril naar de kudde. Die is voor hen *business*, met als doel winstmaximalisatie. Gewelddadig ontdoen zij de kudde van de wol en laten haar naakt achter. Zo verzaken zij hun Bijbelse roeping: herder zijn in naam van JHWH. Macht is in de Bijbel altijd van God gegeven macht, een middel om te dienen en nooit een doel. Zelfs in Babel blijven de leiders van het volk op zichzelf gericht en besteden zij geen zorg aan de verstrooide en verdwaalde ballingen. Dat geldt niet alleen in de relatie tussen de herders en de kudde, maar ook tussen de schapen onderling. De sterken vertrappen de zwakken. Ezechiël schetst een onthutsend beeld van zijn tijd. Het is de totale onverschilligheid die treft.

Het evangelie klinkt in deze pericoop in de woorden 'mijn schapen'(vss.5,8,10). Er is niemand die zich echt bekommert om het lot van de ballingen. Israël gaat naamloos ten onder en niemand raakt het. Behalve JHWH zelf. Hoe gehavend ook, het is zijn kudde, het zijn zijn schapen, het is en blijft zijn volk.

In beeldrijke pastorale taal wordt hier de liefde van JHWH voor zijn volk beschreven. Hij zelf zal zijn verstrooide kudde opeisen uit handen van de slechte herders en ze weiden en opzoeken, verbinden en voeden. Hij zal ver de wildernis ingaan om ze thuis te brengen. Met de komst van een goede herder zal heel de schepping opbloeien. Regen en rijke oogsten zullen het land ten deel vallen en rust en bescherming tegen roofdieren. Opnieuw is Ezechiël een tegenspreker. Tegen de stemmen van doem en wanhoop in houdt hij de hoop levend op een toekomst van vrede en rust, recht en gerechtigheid. Geen utopie, maar een belofte die rust in het handelen van JHWH die door oordeel en gericht heen niet loslaat het werk van Zijn handen.

Lijnen naar de verkondiging

- Ezechiël spreekt zijn woorden in een tijd van zwak politiek en geestelijk leiderschap en van schuivende geo-politieke panelen. Alle religieuze zekerheden van Israël (het verbond, de tempel, het land) wankelen. In die periode wordt Ezechiël geroepen. Hij ziet JHWH en dat bepaalt vanaf nu zijn blik. Hij kijkt anders, hij door-ziet de werkelijkheid vanuit JHWH. Ezechiël is een tegen-spreker in Gods naam. In tijden van valse hoop en ronkend optimisme durft hij kritiek te uiten op het egocentrisme van de leiders en de geestelijke ontrouw van het volk. In tijden van wanhoop en een breed gevoel van 'fin-de-siècle', spreekt hij woorden van hoop. JHWH zal zijn volk weiden, er is toekomst. Een goede Herder is beloofd. Dat alles is gegrond in zijn roeping: Ezechiël heeft weet van de werkelijkheid van God. De 'yir'at Adonai', het ontzag voor God maakt hem een vrij en moedig mens.

Zulke mensen zijn nodig, iedere generatie opnieuw. Mensen die ons in Gods naam het goede aanzeggen, die vanuit de heilige Schrift onze vanzelfsprekendheden durven te bevragen en onze wanhoop aan kunnen met een woord dat richting biedt. Mensen die ons heilzaam tegenspreken in Gods naam dr. Eep Talstra zegt van profeten dat zij schelden, bidden en beminnen. *"Zij waren bezig, soms tegen wil en dank, om de zaken tussen God en mensen scherp te stellen. En dat betekent een paar dingen tegelijk. Het gaat om schelden: het tegenspreken van de godsdienstigheid van mensen. Het gaat ook om bidden: het heftige aanspreken en*

*tegenspreken van God omdat het leven van mensen op het spel staat en het gaat om beminnen: houden van diezelfde mensengemeenschap die zo onder kritiek wordt gesteld.*¹ Een mooie beschrijving waartoe voorgangers op hun eigen bescheiden wijze toe geroepen zijn.

- De kern van het herderschap is de liefde. Herders (politici en voorgangers) mogen leven van de opbrengst van de kudde, dat is in deze pericoop het punt niet. Maar dat is een bij-effect van het eigenlijke: het weiden van de kudde. En dat betekent: leiden, voeden, verzorgen, zoeken, terugbrengen, genezen, bemiddelen in Gods naam. Een vraag die uit dit gedeelte op ons als voorgangers zou kunnen komen is: waar doe ik het ten diepste voor? Roeping heeft onderhoud nodig, want ze kan slijten. De herder kan een huurling worden, de ambtsdrager een ambtenaar. Liefde voor God uit zich bijbels gezien in zorg voor de kudde. Vergelijk de vraag en de opdracht aan Petrus: heb je mij lief? Weid mijn schapen” Die liefde is een gave en een opgave en vraagt geloof: dat de vaak rafelige groep mensen die je is toevertrouwd een geheim in zich draagt: het is Góds kudde.
- Als het gaat over roeping is het zaak te laveren tussen mystificatie en secularisatie. Roeping is te onderscheiden van motivatie. Motivatie borrelt uit onszelf op en ligt in het verlengde van onze eigen idealen die we hopen te realiseren door bewuste keuzes te maken. Roeping is iets anders, komt van buiten, is een aanspraak, een stem die je stoort, die je misschien langzaam gaat verstaan en waar je iets mee moet: die om een antwoord vraagt. Ze is er in de Bijbel niet voor de geroepene zelf, maar voor een opdracht. Roeping denkt niet in termen van succes, maar van vrucht. Geroepen worden is vrijwel nooit iets buitengewoons of onontkoombaars dat ons overvalt en alles duidelijk maakt, maar gebeurt veel vaker indirect via een lang proces van zoeken, bidden, opties afwegen en kiezen. Roeping is een vreugde en een last. Een last omdat het je op ongedachte en ongekozen wegen kan brengen, een vreugde omdat je weet dat je op die wegen niet alleen bent en het niet in eigen kracht hoeft te doen.

Literatuur:

- Daniel. I. Block *The Book of Ezekiel, Chapters 25–48 (New International Commentary on the Old Testament)*
- dr. A. Noordegraaf e.a. *Woordenboek voor Bijbellezers*